

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Doma laukums 8A, Rīga, LV-1939, Latvija, tālr. +371 67221848, e-pasts neplpadome@neplpadome.lv, www.neplpadome.lv

Rīgā, 2022. gada 27.februārī

LĒMUMS Nr. 110/1-2

Par programmas “MIR 24” izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk arī – Padome) šādā sastāvā – Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš, Padomes priekšsēdētāja vietniece Aurēlija Ieva Druvieta, Padomes locekle Ieva Kalderauska, Padomes locekle Ilva Milzarāja, Padomes loceklis Andis Plakans –, vērtējot monitoringa pārbaudē konstatēto par iespējamo Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu Latvijas teritorijā izplatītās programmas “Mir 24” saturā, konstatē turpmāk norādīto.

1. LIETAS FAKTISKO APSTĀKĻU APRAKSTS

Programmā “MIR 24” tiek izplatīti vairāki ziņu un analītiskie raidījumi. Raidījumu tēmas galvenokārt saistītas ar notikumiem Ukrainā un Pasaulē.

[1.1] No pulksten 5:59:12 sākas ziņu raidījums un raidījuma vadītāja informē, ka Krievijas Federācijas prezidents V.Putins esot paziņojis par to, ka sākoties speciāla militāra operācija Donbasā, lai aizsargātu cilvēkus. No pulksten 5:59:19 līdz pulksten 6:04:21 tiek izplatīta Putina uzruna par militāro operāciju (kara) uzsākšanu Donbasā, lai aizsargātu cilvēkus pret tur notiekošo genocīdu. Krievija arī centīsoties panākt Ukrainas demilitarizāciju un denacizāciju, kā arī panākt to cilvēku sodīšanu, kuri pieļāvuši noziegumus pret cilvēkiem, tajā skaitā pret Krievijas pilsoņiem. Savā uzrunā Putins cildina 2014.gada notikumus saistībā ar Krimas, tai skaitā, Sevastopoles pilsētas pievienošanu Krievijas Federācijai.

[1.2] No pulksten 6:59:08 tiek demonstrēts ziņu raidījums un raidījuma vadītāja informē, ka V.Putins esot paziņojis par to, ka sākoties speciāla militāra operācija Donbasā, lai aizsargātu cilvēkus. Tiek dublēta informācija no iepriekšējā ziņu izlaiduma.

[1.3] No pulksten 7:30:45 tiek demonstrēta V.Putina runa, kurā viņš pauž informāciju par situāciju pasaulē, vērtē situāciju pašpasludinātajās Donbasa republikās, traktē vēstures notikumus no šodienas Krievijas propagandas skatījuma un saka, ka 1940. gadā un arī 1941.gadā PSRS bijusi vienīgā, kura cīnījies par kara novēršanu vai par tā aizkavēšanu. Savā runā no pulksten 7:51:17 līdz pulksten 7:56:22 Putins informē par militāro operāciju (kara) uzsākšanu Donbasā, lai aizsargātu cilvēkus pret tur notiekošo genocīdu. No pulksten 7:56:23 līdz pulksten 8:58:54 Putins turpina savu runu un uzrunā Krievijas tautu un cenšas pārliecināt par sava lēmuma pareizumu un nepieciešamību. Noslēgumā izsaka pārliecību, ka tādējādi tikšot nodrošināta Krievijas drošība,

armija profesionāli veiksot savu uzdevumu un būšot visu valsts struktūru atbalsts.

[1.4] **Pulksten 11:59:02** sākas ziņu raidījums un raidījuma vadītāja informē, ka V.Putins esot paziņojis par to, ka sākoties speciāla militāra operācija Donbasā, lai aizsargātu cilvēkus un tā tagad turpinoties. Vadītāja saka, ka Ukrainas militārā vadība tikusi brīdināta par militārām darbībām, tā esot teicis Lukašenko operatīvajā sanāksmē.

Programmā izplatītie raidījumi tika vērtēti gan katrs atsevišķi, gan to savstarpējā sakarībā, lai gūtu priekšstatu par programmā izplatīto naratīvu, kā arī vērtētu programmas atbilstību Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumam. Padome norāda, ka programmā izplatītajos ziņu un analītiskajos raidījumos programmā laika posmā no 2022.gada 24.februāra tēmas galvenokārt ir saistītas ar Krievijas iebrukumu Ukrainā, taču informācija par šo iebrukumu tiek atspoguļota no Krievijas Federācija skatu punkta un Krievijas Federācijai labvēlīgi. Ziņu raidījumos informācija tiek izplatīta, neievērojot pienācīgas precizitātes, neitralitātes un objektivitātes principus, kas obligāti ievērojami, veidojot elektronisko plašsaziņas līdzekļu ziņu un informatīvi analītiskos raidījumus. Raidījumos paustā informācija nereti ir apzināti sagrozīta un maldinoša, viedokļi un informācija par iebrukumu Ukrainā tiek atspoguļota, apzināti sagrozot faktus, atspoguļojot notikumus Krievijas Federācijai labvēlīgi un maldinot sabiedrību par patieso notikumu gaitu un iemesliem.

Programmas ziņu un informatīvajos raidījumos ir iekļauti gan tieši, gan netieši aicinājumi uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, programmā tik atspoguļota informācija, ka Krievijas iebrukums Ukrainā ir attaisnojams. Raidījumu ietvaros tiek pausta informācija, ka šāds iebrukums Ukrainā ir nepieciešams, lai glābtu Krievijas pilsoņus no genocīda. Tādējādi, izplatot viltus ziņas un apzināti sagrozītu informāciju, dezinformāciju, elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, izmantojot propagandas ietekmes līdzekļus, tiek pausti aicinājumi, kas apdraud Ukrainas un citu valstu drošību un neatkarību.

Programmā ir izplatīta informācija, kas norāda uz Ukrainas valstu vadītāju nespēju vadīt valsti un nepieciešamību vadību steidzami nomainīt, izplatītajā saturā tik aicināts valsts varas nomaiņu veikt vardarbīgi – ar militāra iebrukuma palīdzību. Šāda Krievijas darbība tiek atklāti slavināta vairākos raidījumos. Tāpat, raksturojot Ukrainas valdību, amatpersonas un arī iedzīvotājus tiek izmantoti arī naidu kurinoši izteikumi, kādi elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un pakalpojumos nav pieļaujami.

2. LIETAS FAKTISKO APSTĀKĻU JURIDISKAIS NOVĒRTĒJUMS

2.2.Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma (turpmāk – EPLL) 26.panta pirmās daļas 7.punkts noteic: “*Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.*” Savukārt Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 4.punktā ir noteikts, ka “*elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.*” Bet Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 5.punktā ir noteikts, ka “*elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai*

vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.”

- 2.3. EPLL 21.⁵ pirmā daļa nosaka: *“Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome nodrošina uztveršanas brīvību un Latvijas teritorijā neierobežo tās valsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa audiovizuālās programmas retranslāciju un audiovizuālā pakalpojuma pēc pieprasījuma izplatīšanu, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts, izņemot gadījumus, kad audiovizuālajā programmā vai katalogā ir pārkāpti šajā likumā vai citos normatīvajos aktos paredzētie programmu vai katalogu veidošanas nosacījumi.”*

Savukārt Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 14.novembra direktīvas 2018/1808, ar kuru grozīta Eiropas Parlamenta un Padomes 2010.gada 10.marta direktīva 2010/13/ES (turpmāk – Direktīva) noteic, ka Eiropas Savienībā reģistrētu programmu izplatīšanas var tikt aizliegta, gadījumā, ja programmā konstatēti pārkāpumi. Šajā gadījumā jāievēro noteikt procedūra, jāveic pārrunas ar programmas veidotājiem, dalībvalsti, kuras jurisdikcijā ir konkrētais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kā arī Eiropas Komisiju. Taču Direktīva paredz ar izņēmuma gadījumiem, kad programmas ierobežošana ir veicama, atkāpjoties no noteiktās procedūras. Proti, Direktīvas 3.panta 5.punkts noteic: *“Steidzamos gadījumos dalībvalstis var ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc varbūtējā pārkāpuma atkāpties no 3. punkta a) un b) apakšpunktā izklāstītajiem nosacījumiem. Šādā gadījumā par veiktajiem pasākumiem pēc iespējas īsākā laikā paziņo Komisijai un dalībvalstij, kuras jurisdikcijā ir mediju pakalpojumu sniedzējs, norādot iemeslus, kādēļ dalībvalsts uzskata, ka gadījums ir steidzams. Komisija pēc iespējas īsākā laikā pārbauda paziņoto pasākumu saderību ar Savienības tiesību aktiem. Ja tā secina, ka pasākumi nav saderīgi ar Savienības tiesību aktiem, Komisija lūdz attiecīgajai dalībvalstij minētos pasākumus steidzami izbeigt.”* Tādējādi Padome norāda, ka arī Direktīvā ir noteikts, ka steidzamos gadījumos, kad ir aizskarta valsts drošība, Padome lēmumu par EPL pārkāpumu var pieņemt nekavējoties. Nav šaubu, ka steidzamos gadījumos Padome var ierobežot arī tādu programmu izplatīšanu Latvijas teritorijā, kuras nav kādas Eiropas Savienības dalībvalsts jurisdikcijā, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts.

- 2.4. Ievērojot minēto, secināms, ka gan Direktīva, gan Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums aizliedz programmās un raidījumos ietvert tādu saturu un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību. Tāpat aizliegts programmās izvietot saturu, kas aicina uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, tā pat ziņās informācija ir jāatspoguļo precīzi, neitrāli un objektīvi. Ievērojot minēto, turpmāk Padome analizēs, vai programmas “MIR 24” saturā ir konstatējama tāda satura demonstrēšana, kas ietver aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību (EPLL pirmās daļas 7.punts), kā arī, vai programmā ir pieļauti tādi pārkāpumi, kas satur Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto aizliegumu iekļaut programmās aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu vai 26.panta pirmās daļas 5.punktā noteikto aizliegumu programmās un raidījumos ietvert saturu, kas aicina vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo

vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kā arī nepatiesi, neprecīzi un neobjektīvi atspoguļota informācija, kas pārkāpj EPLL 24.panta ceturto punktu.

- 2.4.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts:
“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.”

Ar jēdzienu “aicinājums” tiek saprasta tāda iedarbības forma uz cilvēku apziņu, gribu, viņu uzvedību, kas, tieši iedarbojoties uz viņiem, veidojas vēlme veikt noteikta veida mērķtiecīgas darbības kāda mērķa sasniegšanai.¹ Parasti aicinājums tiek izteikts, izmantojot darbības vārdus pavēles izteiksmē. Darbības vārds pavēles izteiksmē tiek lietots, ja ar to tiek izteikta pavēle vai pamudinājums, tomēr būtiski uzsvērt, ka aicinājumi var tikt izteikti arī netiešā veidā, izmantojot alegorijas (notikumi un parādības tiek atspoguļotas simboliski, nevis stāstoši), metaforas (viens no mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas bieži tiek izmantots dzejā), vai retoriskus jautājumus (jautājumus, uz kuriem nav nepieciešama atbilde).² Ar jēdzienu “apdraudējums” tiek saprasta kādas personas pakļaušana briesmām, bīstama, nedroša stāvokļa radīšana.

Ar terminu “valsts drošība” tiek saprasta pasākumu sistēma valsts politisko un ekonomisko pamatu un valsts robežu aizsargāšanai. Šis termins ietver arī “nacionālo drošību”. Nacionālās drošības likuma 1.pants noteic: *“Nacionālā drošība ir valsts un sabiedrības īstenotu vienotu, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvas attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte.”* Nepieciešamība nodrošināt šādu stāvokli attaisno atsevišķu personas pamattiesību ierobežošanu.³ Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību (tajā skaitā valsts suverenitāti, teritoriālo vienotību, sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī citus elementus).

- 2.4.2. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 24.panta ceturtajā daļā ir noteikts: *“Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi nodrošina, lai fakti un notikumi raidījumos tiktu atspoguļoti godīgi, objektīvi, ar pienācīgu precizitāti un neitralitāti, veicinot viedokļu apmaiņu, un atbilstu vispārpieņemtajiem žurnālistikas un ētikas principiem. Komentārus un viedokļus atdala no ziņām un nosauc viedokļa vai komentāra autoru. Informatīvi dokumentālajos un ziņu raidījumos fakti tiek atspoguļoti tā, lai apzināti nemaldinātu auditoriju.”*

Ziņas, neatkarīgi no formas, kādā tās tiek pasniegtas, jāatspoguļo ar pienācīgu precizitāti un objektivitāti, lai tās būtu iespējams pārbaudīt. Ikvienai ziņai ir jāatspoguļo fakti un jābalstās uz faktoloģiskiem apgalvojumiem, tā nedrīkst būt maldinoša, nepatiesa vai nepilnīga. Ziņu veidošanai jāizmanto pēc iespējas plašāks informācijas avotu skaits. Iespēju robežās un, it īpaši svarīgas informācijas pārbaudei ir jāizmanto vairākus avotus. Ziņu raidījuma vadītājiem un reportieriem ir jāpūlejas, lai ziņas tiktu pasniegtas objektīvi un saglabātu neatkarību no elektroniskā plašsaziņas līdzekļa, kurā tās tiek pārraidītas,

¹ Krimināllikuma komentāri otrā daļa (IX – XVII nodaļa), 73.lpp, Tiesu namu aģentūra, 2018

² Kriminālatbildība par publisko aicinājumu veikt prettiesiskās darbības. Pieejams: www.trels.lv

³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa Cilvēka pamattiesības, 2011, 775.lpp.

sniedzot iespēju auditorijai un ikvienam cilvēkam veidot personīgo viedokli par atspoguļotajām tēmām.

Raidījumu veidotājiem, veidojot raidījumu, jābalstās uz faktiem un jāizmanto informācija, kas atspoguļo lietas kontekstu, kā arī jānodrošina daudzveidīgu viedokļu apmaiņa. Faktu izklāstam raidījumā jābūt objektīvam, skaidram un nepārprotamam. Tas var izpausties dažādi, ņemot vērā tematu, programmas veidu, to ko auditorija sagaida no programmas, programmas satura pasniegšanas veidu, kā arī raidījuma kontekstu. Sniedzot informāciju par sabiedrībai svarīgām un aktuālām tēmām raidījumos ir jāiekļauj alternatīvi viedokļi. Atspoguļojot sabiedrībai svarīgas un pretrunīgi vērtētas tēmas, katrā raidījumā, raidījumu ciklā, vai sižetā ir nepieciešams pārraidīt pietiekami plašu un viedokļu klāstu.

2.4.3. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4.punkts:

“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.”

Ar jēdzienu “karš” saprotama organizēta bruņota cīņa starp divām vai vairākām valstīm, tautām, ciltīm u.tml. vai sociālām grupām valsts iekšienē. Karu raksturo vardarbīga, fiziska spēka pielietošana pret pretējo karojošo pusi un arī civiliedzīvotājiem. Bet “kara kurinātāji” ir personas, arī valstis, valstu grupējumi, kuru politikas mērķis ir radīt un uzturēt pasaulē politiska saspīlējuma stāvokli, kā arī vairot militāro potenciālu. Savukārt ar “aicinājumu uz karu” saprotama tāda personas vai personu grupas rīcība, kas mudina citas personas uzvesties vardarbīgi, parasti tās uzbudinot vai saniknojot. Karš apdraud valstu nacionālo drošību. Nacionālās drošības likuma 1.pantā ir noteikts, ka “*nacionālā drošība ir valsts un sabiedrības īstenotu vienoto, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvības attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte.*” Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu vai citā veidā apdraud valsts drošību.

2.4.4. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 5.punkts:

“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.”

Aicinājumi vardarbīgi grozīt valsts varu vai valsts iekārtu, kā arī graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kas saistīti ar valsts varas vai valsts teritoriālās vienotības izmaiņu veikšanu, var izpausties kā aicinājumi organizēt dažāda veida pasākumus, organizācijas, grupējumus, kuru darbības mērķis ir likumīgās varas nelikumīga maiņa, aicinājumi nelikumīgi iznīcināt varas pārstāvjus. Šie aicinājumi ir attiecināmi uz jebkuru valsti, jo aicinājumi vardarbīgi gāzt valsts varu vai grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību apdraud jebkuras valsts iekšējo drošību, tās suverenitāti un valsts varas stabilitāti.

Programmas “MIR 24” izplatītie ziņu un analītiskie raidījumi laika posmā no 2022.gada 24.februāra.

Raidījumos tiek izplatīts Krievijas Federācijas viedoklis par Krievijas iebrukumu Ukrainā. Raidījumā tiek attīstīts naratīvs par to, ka Krievija ir par mieru, bet Rietumu valstu un NATO vadītāju politika ir kļuvusi par melu politiku, kas veicina un aicina uz karu. Raidījumos tiek pausta informācija un slavināts Krievijas iebrukums Krimā 2014.gadā. Raidījuma naratīvs ir izteikti negatīvs pret Ukrainas valsti, kā arī pret Eiropas Savienības un NATO dalībvalstīm. Tāpat raidījuma laikā vairākkārtīgi izplatīta ar dezinformācija un nepatiesa informācija par notikumiem Ukrainā un Rietumvalstu pozīciju šajā jautājumā.

Raidījumos tiek paziņots, ka Krievijas Federācija Luhanskas un Doņeckas teritorijas būtu iekļaut Krievijas Federācijas sastāvā un, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un notikumus Ukrainā, nav šaubu, ka šādi paziņojumi būtiski apdraud valsts drošību, suverenitāti un teritoriālo vienotību. Jāņem vērā, ka pārkāpums ir saistīts ar valsts drošības apdraudējumu, šādos gadījumos raidījuma sižeta veidotājam būtu strikti jāiestājas pret šādas informācijas paušanu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa raidījumā. Valstu nacionālās drošības un teritoriālās vienotības intereses ir īpaši aizsargājamas, lai garantētu ikvienas valsts pastāvēšanu, nemieru neveidošanos un teritoriālo nedalāmību. Raidījumos faktiski tiek sniegta informācija, kurā Ukraina tiek pozicionēta kā agresors, kas vēlas uzbrukt Donbasa teritorijai. Raidījumos netiek pausts pretējs viedoklis.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “MIR 24” raidījumos ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.panta ceturtais daļa, 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punkts.

3. PADOMES RĪCĪBA KONSTATĒTO PĀRKĀPUMU GADĪJUMĀ

3.2.Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts noteic: ***“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.”*** Savukārt Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 4.punktā ir noteikts, ka ***“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.”*** Bet Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 5.punktā ir noteikts, ka ***“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.”***

Ņemot vērā šajā lēmumā konstatēto, kā arī turpmāk norādīto, Padome uzskata, ka programmas “MIR 24” ietvaros ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.panta ceturtajai daļai un 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7. punktā noteiktajam. Proti, programmas “MIR 24” raidījumos ietvertā informācija ir tiešā pretrunā un tādējādi būtiski pārkāpj Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.panta ceturtajā daļā un 26. panta pirmās daļas 4., 5. un 7. punktā noteiktos aizliegumus programmās iekļaut saturu, kas aicina uz militāra konflikta izraisīšanu, aicinājumu

vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kā arī aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību un ziņu raidījumos izplatītā informācija nav patiesa, objektīva un neitrāla. Papildu normatīvajos aktos noteiktajam, pieņemot lēmumu Padome ņem vērā arī turpmāk norādīto.

3.3. 2021.gadā Krievijas Federācija preses brīvības indeksā ierindojās 150. vietā no 180 vietām.⁴ Padome uzsver, ka 2021.gadā veiktais “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem” atspoguļo, ka Krievijā veidotās televīzijas programmas, piemēram, “Rossija RTR”, “NTV Mir”, “Ren TV” skatās gandrīz puse (44%) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. 32% aptaujāto dažreiz skatās Krievijas televīzijas programmas, bet regulāri tās skatās 12% pētījuma dalībnieku. Lielākā Krievijas televīzijas programmu skatītāju auditorija ir cittautiešu vidū, kur tas sasniedz gandrīz divas trešdaļas (59%). Arī katrs trešais latvietis (35%) regulāri vai dažreiz skatās Krievijā veidotās televīzijas programmas. Dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās iegūtie rezultāti atklāj, ka salīdzinoši lielāks Krievijas televīzijas programmu skatītāju skaits vērojams arī gados vecāko (45+) respondentu un Latgales iedzīvotāju vidū.⁵ Taču Krievijā joprojām tiek ieviesti arvien jauni un stingrāki ierobežojumi plašsaziņas līdzekļiem, un iespējas sniegt objektīvas reportāžas un sekmēt žurnālistu ētikas standartu graušanu.⁶ Notiek arī žurnālistu un neatkarīgo plašsaziņas līdzekļu apspiešana, turpinot žurnālistu un blogeru aizturēšanu.⁷

3.4. Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi tiek izmantoti Krievijas ārpolitikas interesēm atbilstošas informācijas izplatīšanai, oficiāli argumentējot to ar savu tautiešu aizsardzību, programmas “MIR 24” raidījumos ir konstatēts saturs, kas aicina uz militāra konfliktu izraisīšanu, aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību, kā arī aicinājumu, kas apdraud valsts drošību. Raidījumos pārkāpta arī EPLL 24.panta ceturtā daļa, jo raidījumos izplatītā informācija nav objektīva, neitrāla un precīza (balstīta faktos). Būtiski norādīt, ka esošajā ģeopolitiskajā situācijā valsts drošības apdraudējums saskatāms ne vien attiecībā pret Ukrainas valsti, bet arī Latvijas Republiku, jo militāra agresija kaimiņvalstīs un neparedzama ģeopolitiskā situācija nenoliedzami apdraud arī Latvijas Republikas drošību, īpaši ņemot vērā apstākli, ka Latvija līdz 1990.gadam bija Padomju savienības sastāvā un vairāku Krievijas televīzijas programmu naratīvs jau ilgstoši bijis par to, ka būtu nepieciešams atjaunot vēsturisko taisnīgumu un Padomju impērijas robežas.

⁴ Pieejams: <https://rsf.org/en/ranking?fbclid=IwAR2LXYd5WhbwsSENfoF6B3xNpntSPRKnDhEGltfD9p7rrfb6JZJhAoWlUxg>

⁵ Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem. Pieejams: https://www.nepļpadome.lv/lv/assets/documents/Petijumi/Petijums_par_Latvijas_iedzivotaju_medijpratibu_un_mediju_satura_lietošanas_paradumiem_2021.pdf

⁶ Eiropas Parlamenta 2015.gada 10.jūnija rezolūcija par ES un Krievijas attiecībām. O.punkts un 12.-14.punkts (2015/2001(INI))

⁷ Eiropas Parlamenta 2018.gada 8.februāra rezolūcija par stāvokli ES un Krievijas politiskajās attiecībās (2018/2158 (INI)) I punkts.

3.5. Elektroniskā plašsaziņas līdzekļa izplatītie raidījumi nereti ne tikai vienpusīgi pasniedz informāciju, bet ir arī manipulatīvi inscenēti kā militārās agresijas palīglīdzekļi un tiek pozicionēti kā kara vešanas instrumenti, tādējādi neapšaubāmi radot pamatotu iemeslu saskatīt valsts drošības apdraudējumu. Arī gadījumos, kad aicinājumi, kas apdraud valsts drošību vai saturs, kas satur aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu konstatēts ziņu raidījumos, Padomes ieskatā, raidorganizācija nes atbildību par šādu viedokļu paušanas neierobežošanu un saprātīga viedokļu līdzsvara neesamību. Padome vērs uzmanību, ka augstu vērtē vārda brīvību, kura ir uzskatāma par vienu no lielākajām demokrātiskas valsts vērtībām, kuru izmantot ir tiesīgs ikviens tās sabiedrības loceklis. Tiesības uz vārda brīvību sevī ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Tomēr konkrēto gadījumos vārda brīvība ir ierobežojama, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, valsts un sabiedrības drošību un labklājību. Proti, gadījumā, ja diskusijas formāta piešķirtās tiesības tās dalībniekiem brīvi paust savu viedokli tiek izmantotas negodprātīgi, Padomes ieskatā, vārda brīvības izmantošana nolūkā paust ar aicinājumus, kas apdraud valsts drošību, nav pieļaujama vārda brīvības izpaušme, jo tā neatbilst vispārējiem elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības mērķiem – informēt, izglītēt un izklaidēt sabiedrību, kā arī ir pretēji demokrātijas pamatprincipiem.

Tāpat Padome uzsver elektronisko plašsaziņas līdzekļu pienākumu ziņu raidījumu ietvaros informāciju paust tā, lai fakti un notikumi tiktu atspoguļoti objektīvi, ar pienācīgu precizitāti un neitralitāti, veicinot viedokļu apmaiņu un atbildību vispārpieņemtajiem žurnālistikas un ētikas principiem. Ar terminu “precizitāte” iepriekš minētās likuma normas ietvaros tiek saprasts, ka jo īpaši strīdīgos jautājumos ir jāņem vērā svarīgākie atšķirīgie viedokļi un fakti – ir nepieciešams noskaidrot precīzus lietas apstākļus. Savukārt ar terminu “pienācīgs” iepriekš minētās likuma normas ietvaros tiek saprasta atbildība un piemērotība konkrētā raidījuma priekšmetam un būtībai. Tādējādi tiek īstenotas sabiedrības tiesības saņemt ne tikai patiesu, bet arī pietiekami precīzu un nesagroztu, nepilnīgu informāciju. Padome uzsver, ka programmas “MIR 24” ietvaros demonstrētajos ziņu raidījumos minētie principi netika ievēroti, tieši pretēji – demonstrēti sižeti, kas ir pretrunā ar minētajiem principiem, ir melīgi un nepatiesi. Tāpat arī raidījuma vadītājs auditoriju neinformē par to, ka šī informācija ir vienpusēja un, iespējams, patiesībai neatbilstoša, netiek nodrošināti nekādi alternatīvi viedokļi vai informācijas avoti, tādējādi liedzot auditorijai saņemt objektīvu, patiesu un precīzu informāciju ziņu raidījumu ietvaros un būtiski pārkāpjot žurnālistikas un programmu veidošanas pamatprincipus.

Vērtējot sižetus gan kontekstā, gan arī atsevišķus individuālus izteikumus, ir konstatējams gan nepārprotams aicinājums uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, kas nenoliedzami būtiski ietekmē un apdraud valsts drošību. Līdz ar to Padome secina, ka programmas “MIR 24” raidījumos atspoguļotā informācija nepārprotami un būtiski pārkāpj EPLL 24.panta ceturto daļu, 26. panta pirmās daļas 4.,5. un 7.punktu.

3.6. Atbilstoši Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1. panta 28. punktam retranslācija ir *“programmas uztveršana un tūlītēja pilnīga vai daļēja izplatīšana Latvijā publiskā elektronisko sakaru tīklā, neizdarot programmā vai raidījuma saturā nekādus grozījumus.*

[..].” Turpmāk tiek izklāstīts normatīvajos aktos noteiktais tiesiskais pamatojums **televīzijas programmu izplatīšanas ierobežošanai Latvijas teritorijā.**

- 3.6.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta pirmā daļa noteic: *“Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome nodrošina uztveršanas brīvību un Latvijas teritorijā neierobežo tās valsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa audiovizuālās programmas retranslāciju un audiovizuālā pakalpojuma pēc pieprasījuma izplatīšanu, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts, izņemot gadījumus, kad audiovizuālajā programmā vai katalogā ir pārkāpti šajā likumā vai citos normatīvajos aktos paredzētie programmu vai katalogu veidošanas nosacījumi.”* Padome norāda, ka elektroniskais plašsaziņas līdzekļa jurisdikcija ir Krievijas Federācija, attiecīgi uz Krieviju nav attiecināma Direktīva, jo Krievija nav Eiropas Savienības dalībvalsts, ne arī Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts. Tādējādi uz Krievijas jurisdikcijā esošajām televīzijas programmām attiecināmi noteikumi par “citu valstu” televīzijas programmām.
- 3.6.2. 21.⁵ panta otrā daļa noteic, ka *“Šā panta pirmajā daļā minētajā gadījumā Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome var lemt par aizliegumu izplatīt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmu vai audiovizuālo pakalpojumu pēc pieprasījuma, norādot periodu, kurā tas būs spēkā Latvijas teritorijā”*
- 3.7. Lasot savstarpējā sakarībā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta pirmo daļu un 21.⁵ panta otro daļu Padome noteiktos gadījumos ir tiesīga pieņemt lēmumu par kādas programmas retranslācijas pārtraukšanu Latvijas teritorijā, neatkarīgi no tā, vai retranslāciju nodrošina tāds subjekts, kurš ir saņēmis Padomes izdotu retranslācijas atļauju vai apraides atļauju, vai subjekts, kurš to dara bez attiecīgas atļaujas, piemēram, tādēļ, ka atrodas citas valsts jurisdikcijā. No minētā izdarāms secinājums, ka likumdevējs ir paredzējis Padomei tiesības ierobežot programmas “MIR 24” retranslāciju, ja tiek konstatēts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma vai cita nozari regulējošā normatīvā akta pārkāpums.
- 3.8. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ daļa paredz ierobežot retranslāciju (programmas izplatīšanu), ja ir pieļauti Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārkāpumi. Padome uzskata, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pants ir tulkojams plašāk un ar likuma tekstā lietoto jēdzienu “retranslācija” ir jāsaprot ne vien retranslācija Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1.panta 28.punkta izpratnē, bet arī jebkura cita veida ārvalstī veidotas programmas izplatīšana Latvijā. Tāpēc Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pants ir attiecināms arī uz konkrētās lietas apstākļiem, kuros programma “MIR 24” Latvijā tiek izplatīta, arī neizmantojot retranslāciju. Šādu izpratni, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā minētais retranslācijas jēdziens ir tulkojams plašāk, Padome pamato ar Direktīvas mērķiem un Eiropas Savienības Tiesas praksi. Proti, analogiski piemērojot Direktīvas pantus par retranslācijas ierobežošanu, Direktīvas 3. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka *“dalībvalstis nodrošina uztveršanas brīvību un savā teritorijā neierobežo audiovizuālo mediju pakalpojumu retranslāciju no citām dalībvalstīm tādu apsvērumu dēļ, kuri ietilpst šīs direktīvas*

koordinētajās jomās.” Savukārt panta otrajā daļā ir noteikts, kādos gadījumos attiecībā uz televīzijas apraidi dalībvalsts var atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību. Padome uzskata, ka gadījumā, ja dalībvalsts drīkstētu atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību tikai gadījumā, ja ārvalsts televīzijas programma tiktu izplatīta retranslācijas ceļā, netiktu sasniegts Direktīvas mērķis ierobežot televīzijas apraidi tajos gadījumos, kad attiecīgie likuma pārkāpumi tiek pieļauti, televīzijas programmu izplatot jebkādā citā tehnoloģiskā veidā, nevis retranslējot to. Tāpēc, lai nodrošinātu Direktīvas mērķa (tiesības atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību, ja tiek pieļauti attiecīgie pārkāpumi jebkurā gadījumā neatkarīgi no programmas apraides veida) sasniegšanu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā minētais retranslācijas jēdziens ir jātulko paplašināti, to attiecinot uz visiem apraides veidiem, ne tikai uz retranslāciju. To, ka konkrētajā lietā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā minēto retranslācijas jēdzienu ir pamats tulkot paplašināti, Padome pamato ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumos lietās *14/83 Von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen* (sk. sprieduma 26.punktu) un *C-106/89 Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA* (sk. sprieduma 8.punktu) sniegtajiem skaidrojumiem par to, kā dalībvalsts iestādei ir jāveicina direktīvas mērķu sasniegšana gadījumā, ja direktīva vispār nav ieviesta vai ir ieviesta nepilnīgi. Nav šaubu, ka šie noteikumi jāīsteno arī gadījumos, kad direktīva ir pārņemta pilnībā. Ņemot vērā, ka attiecībā uz programmu izplatīšanu un izplatīšanas aizliegumu nepieciešams attiecināt vienlīdzīgus noteikumus, Padomes ieskatā retranslācijas jēdziens Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta kontekstā ietver visus programmas izplatīšanas veidus, tajā skaitā satelīta apraidi un programmu izplatīšanu internetā.

3.9. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma normas paredz Padomei tiesības izlemt, vai konkrētajā gadījumā administratīvais akts ir izdodams. Tāpat normatīvie akti neparedz izdot noteikta satura administratīvo aktu, tāpēc šāda administratīvā akta satura noteikšana ir Padomes kompetencē. Šādu kārtību likumdevējs noteicis Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 65. panta ceturtajā daļā, kas noteic: “*Ja piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nenosaka konkrētu tā saturu (brīvais administratīvais akts), iestāde vispirms apsver izdošanas lietderību. Ja iestāde secina, ka administratīvais akts ir izdodams, tā izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatodamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu. [..].*”

Ievērojot minēto, Padomei ir jāveic visaptverošs lietderības apsvērumu vērtējums par administratīvā akta izdošanas un satura lietderību. Lietderības apsvērumu vērtēšanas kritēriji, lemjot par brīvā administratīvā akta izdošanu, noteikti APL 66. panta pirmajā daļā, kas noteic, ka, apsverot administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību, iestāde lemj:

- a. par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi;
- b. par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai;

- c. par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses;
- d. par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

Padome uzskata, ka šo lēmumu ir nepieciešams pieņemt, lai sasniegtu leģitīmu mērķi, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

Administratīvā akta nepieciešamība, lai sasniegtu leģitīmu mērķi

Satversmes 100. pants paredz *“Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.”* 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 100.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka Satversme vārda brīvības ierobežojumus noteikusi vispārīgi, savukārt Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk – ECTK) dod konkrētākus kritērijus. Tāpēc attiecībā uz pieļaujamajiem plašākajiem vārda brīvības ierobežojumiem Satversmes normas jāinterpretē ECTK 10. panta izpratnē (*Satversmes tiesas 2003. gada 29. oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 22. punkts*). Pamattiesību uz vārda brīvību ierobežojuma mērķis atzīstams par leģitīmu tikai tad, ja tas atbilst ne vien Satversmes 116. pantā, bet arī ECTK 10. pantā minētajiem mērķiem, kuru labad var ierobežot vārda brīvību (*Satversmes tiesas 2010. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-45-01 9. punkts*). ECTK 10. panta otrajā daļā noteikts: *“Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziegumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidenciālas informācijas izpaušanu vai lai nodrošinātu tiesas varu un objektivitāti.”* Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta un attiecīgi 24.panta ceturtajā daļā un 26. panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punktos noteiktie gadījumi, kad iestādei ir tiesības ierobežot personas vārda brīvību (elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu retranslāciju no citām valstīm), pēc būtības jau paši par sevi norāda uz šā ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem, kas noteikti Satversmes 116. pantā un ECTK 10. panta otrajā daļā. Leģitīmais mērķis vārda brīvības ierobežošanai konkrētajā gadījumā nepārprotami ir valsts un sabiedrības drošība, demokrātiskas valsts iekārtas saglabāšana. Demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība kā leģitīms mērķis sevī ietver nacionālās drošības un Latvijas teritoriālās vienotības aizsardzību.⁸ Padome uzsver, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās ir aizliegts izplatīt saturu, kas apdraud valsts drošību, un šis valsts drošības apdraudējums ir vērtējams ne vien Latvijas, bet arī citu valstu drošības kontekstā.

⁸ Satversmes tiesas spriedums. 2000–03–01. 30.08.2000. Secinājumu daļas 7.punkts.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 2.pantu Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. Latvijas tauta varu realizē tieši, kā arī caur valsts un pašvaldību institūcijām. Augstākā tautas varas izpausme ir tautas nobalsošana un brīvās vēlēšanas. Valsts varu veido likumdošanas (Latvijas Republikas Saeima), izpildu (Latvijas Republikas Ministru kabinets) un tiesu vara. Tātad praksē aicinājums vardarbīgi gāzt Latvijas Republikas valsts varu var izpausties ne tikai pret Latvijas Republikas Saeimu, bet arī pret Latvijas Republikas Ministru kabinetu un tām padotām valsts pārvaldes iestādēm, un pret Latvijas tiesām. Minētais neizslēdz iespēju, ka aicinājums var būt vērst pret visu valsts varu kopumā. Tāpat jāuzsver, ka valsts drošības apdraudējumam var būt vairāki līmeņi – atkarībā no apdraudējuma veida, tā intensitātes, rakstura, kā arī apdraudētās teritorijas lieluma. Izvērtējot elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmā izplatīto informāciju, kā arī ģeopolitisko situāciju, kādā tā tiek izplatīta, Padomes ieskatā ir pamatoti uzskatīt, ka izplatītā informācija būtiski apdraud valsts drošību un sabiedrisko drošību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību u.tml. (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106 secinājumu daļas 1.punktu un 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punktu*). Turklāt vārda brīvība līdzās tradicionālām tās izpausmēm, piemēram, runām, plašsaziņas līdzekļos pausto viedokļu dažādībai, dalībai demonstrācijās un citos pasākumos, ietver arī dažādas mākslinieciskas izpausmes formas, kā, piemēram, rakstniecību, glezniecību, mūziku, un arī citas kombinētas vārda brīvības izpausmes, tostarp simbolu lietošanu (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 11.4.punktu*), tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 13.punktu*). Tāpat tiesības uz vārda brīvību nenozīmē visatļautību. Gan no Satversmes, gan arī no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem izriet, ka tiesības uz vārda brīvību var ierobežot. Valsts var noteikt vārda brīvības ierobežojumus gadījumos, kad personas tiesības uz vārda brīvību tieši ietekmē citu personu tiesības, kā arī gadījumos, kad vārda brīvība rada nepārprotamus un tiešus draudus sabiedrībai (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 22.punktu un Manfred Nowak. U.N. Covenant on Civil and Political Rights. CCPR Commentary. – Publisher N.P.Engel, Kehl, Strasbourg, Arlington, 1993, p.337*). Ievērojot minēto, Padome uzskata, ka par leģitīmo mērķi, saskaņā ar kuru ir pieļaujams ar administratīvo aktu ierobežot personas vārda brīvību saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantu par 24.panta ceturtais daļas un 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punkta pārkāpumu, atzīstama valsts interese aizsargāt valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību.

Padome uzskata, ka lēmums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Ja aizsargājamu leģitīmo mērķi aizskar tieši elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas retranslācija no citām valstīm, tad šādas retranslācijas ierobežošana viennozīmīgi novērš leģitīmā mērķa pārkāpumu. Šāds ierobežojums piemērots, pieļaujams un demokrātiskā valstī nepieciešams.

Administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai

Attiecībā uz vārda brīvības ierobežojuma vērtējumu jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) izdarītie secinājumi par to, ka audiovizuāliem medijiem, kā radio un

televīzijai, ņemot vērā to iespējas nodot ziņas caur skaņu un attēlu, piemīt spēja ātrāk un iedarbīgāk ietekmēt sabiedrību, nekā drukātajai preseī (*sk. ECT sprieduma lietā Manole and Other v. Moldova 97. punktu*). Tātad arī sabiedrībai kaitīga informācija caur televīziju rada krietni ievērojamāku negatīvu efektu sabiedrībai, nekā drukātā prese. Līdz ar to pret televīzijas programmas ierobežošanu valstij nebūtu jāizvirza tik stingri kritēriji, kā attiecībā uz vārda brīvības ierobežošanu drukātajā presē. Šajā aspektā būtiski ņemt vērā televīzijas sižetu iedarbību uz skatītājiem ar dažādiem skatītāju uztveri ietekmējošiem paņēmieniem.

Tāpat šajā aspektā jāņem vērā Satversmes tiesas 2003. gada 29. oktobra spriedumā lietā Nr. 2003-05-01 paustās atziņas. Šajā spriedumā tiesa atsaucās uz ECT bijušā prezidenta Luciusa Vildhābera sniegto viedokli intervijā, kurā viņš norādīja, ka būtu jānodala, kāda informācija vērtējama kā žurnālista vai kādas trešās personas viedoklis, bet kāda sniegta kā ziņu materiāls. Ziņu materiāliem vienmēr jābūt patiesiem, bet viedoklis vienmēr ir subjektīvs un emocionāls, tāpēc kādam var būt arī ļoti netīkams (*sk. sprieduma 24. punktu*). Tāpat šajā spriedumā norādīts, ka tiesības uz vārda un preses brīvību ir atvasinātas no sabiedrības tiesībām saņemt informāciju un nav uzskatāmas par kādām īpašām žurnālistam dotām tiesībām. Sabiedrībai ir tiesības saņemt patiesu informāciju – tā ir aksioma. Un mediju uzdevums un pienākums ir kalpot sabiedrības interesēm. Padomes ieskatā sabiedrības interesēs nav saņemt tādu informāciju, kura satur aicinājumus, kas apdraud kādas valsts drošību, teritoriālu vienotību, aicinājumus uz karu un militāra konflikta izraisīšanu. Šādas informācijas saņemšana daļā sabiedrības var radīt uztraukumu un bailes savas valsts pastāvēšanu un savu, savas ģimenes nākotni. Turklāt šī informācija satur arī dezinformāciju un šādas informācijas rezultātā var rasties un aktivizēties radikālas organizācijas, kuras atbalsta šīs idejas, kā arī to pretinieki, tādējādi neizslēdzot iespēju, ka tiek ietekmēta sabiedriskā kārtībā un cilvēku drošība, kas nenoliedzami ietekmē valsts drošību kopumā. Gadījumā, ja televīzijas programmu, kuru raidījumos šī informācija tiek demonstrēta, netiktu Latvijas teritorijā izplatīta, nav šaubu, ka pieejamība šai informācijai būtu krietni mazāka, tādējādi arī šīs informācijas nodarītais kaitējums būtiski samazinātos.

Līdz ar to Padomes ieskatā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā paredzētais instruments tiesību uz vārda brīvību ierobežošanai – elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu retranslācijas no citām valstīm ierobežošana – ir uzskatāms par piemērotu līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Administratīvā akta nepieciešamība, demokrātiskā sabiedrībā

Konkrētajā gadījumā, kā tas secināts iepriekš, personas tiesību aizskārumu rada programmas “MIR 24” izplatīšana Latvijas teritorijā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk arī – ECT) ir secinājusi, ka nevar izslēgt to, ka persona vai personu grupa atsauksies uz Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk arī – ECTK) vai tās protokolos nostiprinātajām tiesībām, lai tām būtu “tiesības” uz rīcību, kas praksē nozīmē darbības, kuru nodoms ir ECTK noteikto tiesību vai brīvību sagraušana; jebkāda šāda graujoša darbība darītu galu demokrātijai. Tieši šīs bažas lika ECTK autoriem iekļaut tajā 17. pantu, kas nosaka: “*Neviena no (...) ECTK normām nav tulkojama kā kādas valsts, grupas vai personas tiesības veikt jebkuru darbību, kuras mērķis ir likvidēt (...) ECTK atzītās tiesības un brīvības vai ierobežot tās lielākā mērā nekā tas noteikts ECTK*” (*Collected Edition of the "Travaux Préparatoires": Official Report of the Consultative Assembly, 1949., 1949, 1235.-1239. lpp.*

Nevajadzētu nevienam atļaut izmantot Konvencijas noteikumus, lai vājinātu vai iznīcinātu demokrātiskas sabiedrības ideālus un vērtības (*ECT sprieduma lietā Refah Partisi un Others v. Turkey [GC] Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi, lai garantētu demokrātiskas sistēmas drošību, stabilitāti un efektivitāti, valstij var būt nepieciešama veikt īpašus pasākumus sevis aizsargāšanai. Tādēļ ECT ir atzinusi “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziena leģitimitāti (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v. Latvia 100. punkts*).

Padomes ieskatā, uz konkrēto gadījumu ir attiecināms ECT judikatūrā nostiprinātais “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziens, no kura izriet valsts tiesības ierobežot ECTK paredzētās tiesības, tostarp, tiesības uz vārda brīvību, ja šīs tiesības tiek izmantotas pretēji ECTK paredzētajiem mērķiem. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka demokrātiskai valstij ir ne vien tiesības, bet arī pienākums aizsargāt principus, pamatojoties uz kuriem tā ir radīta (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 13.6. punktu*).

Konkrētajā gadījumā nav šaubu par to, ka programmas “MIR 24” raidījumos atspoguļotā informācija nepārprotami un būtiski nonāk pretrunā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta pirmās daļas 7.punktā (kā arī 4. un 5.punktos) noteikto. Līdz ar to šī informācija ir pretrunā arī ar leģitīmo mērķi, kuru aizsargā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.pants. Tādējādi, Padomes ieskatā, ir nepieciešams novērst leģitīmā mērķa aizskārumu, ko rada programmas “MIR 24” retranslācija, lai aizsargātu valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību. Bez tam, ņemot vērā televīzijas ievērojamo lomu informācijas sniegšanā iedzīvotājiem, Padome uzskata, ka nepastāv citi tiesiski mehānismi, kā ierobežot programmas “MIR 24” radīto aizskārumu, kā vien Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantā paredzētās Padomes tiesības ierobežot programmas retranslāciju, jo izdarītie pārkāpumi pārkāpj Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktās prasības programmu veidošanai un rada būtisku apdraudējumu Ukrainas un Latvijas valsts drošībai, īpaši esošajā ģeopolitiskajā situācijā.

Padome uzskata, ka administratīvā akta ierobežojošo mērķi var sasniegt ar samērīgu laika periodu, uz kādu būtu ierobežojuma programmas “MIR 24” retranslācija Latvijas teritorijā. Padomes ieskatā šis laika periods ir **5 (piecie) gadi**. Minētais laika periods uzskatāms par samērīgu, jo nav paredzams, kā attīstīsies militārais konflikts Ukrainā un kādas būs Krievijas Federācijas turpmākās darbības, tajā skaitā attiecībā pret citām valstīm, tādējādi nav prognozējams, kāds varētu būt televīzijas programmā turpmāk demonstrētais saturs un kā tas ietekmēs Latvijas un citu valstu drošību. Ņemot vērā, ka vienlaikus ar militāro agresiju Ukrainā, gan Ukrainā, gan citviet pasaulē tiek īstenots arī mērķtiecīgs hibrīdkarš, izplatīta dezinformācija un nepatiesas ziņas. Padome uzver, ka pētījumā “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem” iegūtie dati liecina, ka gandrīz visi (85%) aptaujas dalībnieki ir saskārušies ar viltus ziņām, tendenciozu vai safabricētu informāciju.⁹ Tādējādi nav šaubu, ka esošajos apstākļos ir būtiski garantēt arī informatīvās telpas drošību, uzticamas un pārbaudītas informācijas pieejamību, īpaši ziņu raidījumu ietvaros.

Padome uzsver, ka, atjaunojot šīs programmas izplatīšanu Latvijas teritorijā esošajā ģeopolitiskajā situācijā, Latvijas valsts nevarēs garantēt tās iedzīvotāju un šīs programmas auditorijas aizsardzību pret kaitīgu saturu, tādu, kas apdraud Latvijas un citu valstu drošību. Šāds

⁹ Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem. Pieejams: https://www.neplpadome.lv/lv/assets/documents/Petijumi/Petijums_par_Latvijas_iedzivotaju_medijpratibu_un_mediju_satura_lietošanas_paradumiem_2021.pdf

aizlieguma laiks dod iespēju gan programmas “MIR 24” veidotājam apsvērt un atrast atbilstošu risinājumu programmas veidošanai un nodrošināšanai, lai pēc programmas “MIR 24” retranslācijas iespējamās atsākšanas netiktu atkārtoti pārkāpti Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktie aizliegumi saistībā ar programmu veidošanu.

Administratīvā akta samērīgums

Tiesisko seku samērīgums jāvērtē katra administratīvā akta izdošanas gadījumā. Tiesību piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir tiesisko seku konkretizēšana un šajā posmā tiesību piemērotāja pienākums ir apsvērt tiesiskās sekas un izvēlēties tās sekas, kuras sasniedz tiesību mērķi – taisnīgumu (*Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmuma lietā Nr. 2006-41-01 14.2. punkts*). Uz šādu iestādes pienākumu norāda arī APL 13. pantā nostiprinātais samērīguma princips: “*Labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.*”

Padomes ieskatā konkrētajā gadījumā labums, ko iegūs sabiedrība, ir ievērojami lielāks nekā tiesību ierobežojums, jo sabiedrību vairs nerasniegs tādi raidījumi, kuros izteikti aicinājumi apdraud Ukrainas valstu drošību un arī Eiropas drošību kopumā, izteikumi, kas aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu. Tāpat Sabiedrība vairs nebūs pakļauta tādas neobjektīvas un nepatiesas informācijas spiedienam, kas tiek izplatīts gan ziņu raidījumu ietvaros, gan programmā kopumā.

Papildus jānoskaidro, kāds ir iespējamais kaitējums un zaudējumi, kas ar administratīvo aktu tiks nodarīti programmas “MIR 24” izplatītājam un tiem elektroniskiem plašsaziņas līdzekļiem, kas šo programmu retranslē un citā veidā izplata Latvijas teritorijā. Attiecībā uz tiesību uz vārda brīvību ierobežojumu programmas “MIR 24” izplatītājam, secināms, ka sabiedrības ieguvums ir ievērojami lielāks nekā personas tiesību aizskārums, jo sabiedrības interesēs ir tās pasargāšana no neobjektīviem un tendencioziem raidījumiem, tajā skaitā ziņu raidījumiem, kuri satur aicinājumus un saturu, kas apdraud valsts drošību, kā arī aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu. Satversmes tiesa 2003. gada 29. oktobra spriedumā lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 31. punktā ir atzinusi, ka preses pienākums ir sniegt tikai patiesu informāciju un vārda brīvība šajā aspektā ietver arī pienākumus un atbildību. Šādu secinājumu attiecībā uz žurnālistiem vairākkārt izdarījusi arī ECT, norādot, ka ECTK 10. pants tos aizsargā tikai tādā gadījumā, ja “*tie darbojas godprātīgi, sniedz precīzu un pārbaudītu informāciju, ievērojot žurnālista ētiku*” (*sk. Human Rights. The 1998 Act and the European Convention. London, Sweet & Maxwell, 2000, p.300, sk. arī Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway, para.65, 1996.gada 27.marta spriedumu lietā Goodwin v. United Kingdom, para.39 un 1999.gada 21.janvāra spriedumu lietā Fressoz and Roire v. France, para.54*).

Tāpat Padome izvērtē arī iespējamās zaudējumus, kas līdz ar retranslācijas aizliegumu varētu rasties elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kas retranslē programmu “MIR 24” Latvijas teritorijā. ECT ir atzinusi, ka plurālisms un demokrātija balstās uz kompromisu, kas prasa dažādas piekāpšanās no indivīdu puses, kuriem reizēm ir jābūt gataviem ierobežot dažas no savām brīvībām, lai nodrošinātu lielāku valsts stabilitāti kopumā (*ECT spriedums lietā Refah Partisi and Others v. Turkey [GC], Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi jautājums, kas tiek izvirzīts, ir par kompromisa panākšanu starp prasībām aizstāvēt demokrātisku

sabiedrību, no vienas puses, un prasībām aizstāvēt cilvēktiesības, no otras puses. Ikreiz, kad valsts vēlas atsaukties uz “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” principu, lai pamatotu iejaukšanos indivīda tiesībās, tai ir rūpīgi jāizvērtē apsveramā pasākuma mērogs un sekas, lai nodrošinātu iepriekšminētā līdzsvara panākšanu (*ECT 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v Latvia [GC] 100. punkts*).

Padome saskata pamatu pieņemumam, ka zaudējumi elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kuri retranslē programmu “MIR 24”, kas var rasties saistībā ar lēmumā noteikto aizliegumu retranslēt programmu “MIR 24” uz noteiktu laiku, nebūs ievērojami. Līdz ar to Padome secina, ka sabiedrības ieguvums būs lielāks, nekā aizliegums komersantiem uz noteiktu laiku retranslēt programmu “MIR 24”, kuras raidījumu saturs rada būtisku kaitējumu sabiedrībai, apdraudot valsts drošību. Šāds tiesību ierobežojums ir attaisnojams ar sabiedrības tiesībām uz drošību un lielāku valsts stabilitāti kopumā.

Ievērojot iepriekš minēto, Padome uzskata, ka saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ pantu ir pamats pieņemt lēmumu par aizliegumu retranslēt programmu “MIR 24” Latvijas teritorijā 5 (piecus) gadus no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Šis lēmums atbilstoši APL 1. panta 3. punktam ir vispārīgais administratīvais akts, jo tas attiecas uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos. Proti, šis administratīvais akts attiecas uz jebkuru personu (t.sk. elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, bet ne tikai), kas Latvijas teritorijā veic programmas “MIR 24” retranslāciju Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1. panta 28. punkta izpratnē (*retranslāciju šī jēdziena plašākajā izpratnē atbilstoši šajā lēmumā iepriekš norādītajam*). Lēmums ir vispārīgais administratīvais akts, kas tiek publicēts oficiālajā laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”.

Padome saskaņā ar APL 62. panta trešo daļu norāda apsvērumus, kāpēc tā uzskata, ka pie konkrētā lēmuma pieņemšanas nebija nepieciešams uzklaut šī lēmuma adresātu viedokli. Saskaņā ar APL 62.panta otrās daļas 1.punktā noteikto “*personas viedokļu un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību un mantu.*” Ievērojot minēto, secināms, ka Padomei nebija pienākuma uzklaut lēmuma adresātu viedokli, jo jebkura kavēšanās lēmuma pieņemšanā rada draudus valsts drošībai un sabiedriskajai drošībai. Tāpat jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā administratīvajā aktā noteiktais ierobežojums tiek vērsts pret jebkuru personu, kas retranslē programmu “MIR 24” Latvijas teritorijā, lai pasargātu būtiskas sabiedrības intereses, tad potenciālo adresātu uzklautšana ir faktiski neiespējama to ievērojamā skaita dēļ. Bez tam Padome administratīvajā aktā ir veikusi administratīvā akta potenciālo adresātu argumentu izvērtējumu un pamatojusi šādu ierobežojuma atbilstību tiesību uz vārda brīvību aizsardzības kontekstā. Secinot, ka administratīvais akts samērīgi ierobežo personas, kas Latvijas teritorijā retranslē programmu “MIR 24”, tiesības un šādu ierobežojumu sabiedrības interesēs ir nepieciešams noteikt bez kavēšanās, potenciālo adresātu viedokļa uzklautšana varētu nebūt adekvāta.

4. PADOMES RĪCĪBA VALSTS DROŠĪBU APDRAUDOŠA SATURA IZPLATĪŠANAS GADĪJUMĀ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVAS “AUDIOVIZUĀLO MEDIJU PAKALPOJUMU DIREKTĪVA” IZPRATNĒ

Latvijas teritorijā tiek izplatīta (tai skaitā retranslēta) no Krievijas (programmas “MIR 24” apraides atļaujas turētājs Krievijas Federācijā ir Federal State Unitary Enterprise – The Russian Television and Radio Broadcasting Company), apskatot programmas izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā, vērā nav ņemama ne Direktīva, ne Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju, jo Krievijas Federācija nav Eiropas Savienības un Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts.

Padomes veiktie pasākumi procedūras laikā

1. Kopš 2022.gada 24.februāra Padome programmā “MIR 24” konstatējusi vairākus pārkāpumus.
2. Padome ir izvērtējusi nepieciešamību pieņemt lēmumu par programmas izplatīšanas aizliegumu Latvijas teritorijā. Padome ir vērtējusi steidzamību šī lēmuma pieņemšanai. Konkrētajā gadījumā Padome ir ņēmusi vērā:
 - 1) izdarīto pārkāpumu satraucošo raksturu un būtiskumu;
 - 2) to, ka izplatīti aicinājumi, kas nepārprotami apdraud gan Ukrainas, gan Latvijas valsts drošību, kā arī visas Eiropas drošību kopumā;
 - 3) esošo ģeopolitisko situāciju pasaulē un notikumu attīstību Ukrainā, kas būtiski apdraud valsts drošību un Ukrainas teritoriālu vienotību.

Padomes ieskatā ir nepieciešams rīkoties nekavējoties, jo jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību un personas dzīvību.

Pieņemot lēmumu, Padome ir ņēmusi vērā, ka programmas “MIR 24” jurisdikcija ir Krievijas Federācija un programmai apraides atļauju izsniedzis Krievijas mediju regulators – Roskomnadzor (RKN), programmas īpašnieks ir “RUSSKIY MIR FOUNDATION”. Taču Padome jau iepriekš detalizēti norādījusi uz aspektiem, kas konkrētajā gadījumā paredz programmas izplatīšanas ierobežošanu steidzamības kārtā.

Padome norāda, ka programmas “MIR 24” izplatīšanas ierobežošanas procedūra Latvijas teritorijā iepriekš nav tikusi veikta, taču programmā tika konstatēti pārkāpumi un saturs, aicinājumi, kas būtiski apdraud valsts drošību. Ņemot vērā šos apstākļus, Padome secina, ka programmas veidotāji nav ievērojuši programmu un ziņu raidījumu veidošanas noteikumus, izplatījuši tendenciozu, melīgu un nepatiesu informāciju, kas būtiski ietekmē sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī apdraud valsts drošību. Gadījumā, ja personai piešķirtās tiesības brīvi paust savu viedokli tiek izmantotas negodprātīgi jeb tādā veidā, kas ir atbilstošs plašsaziņas līdzekļa redakcionālajai politikai, Padomes ieskatā, vārda brīvības izmantošana nolūkā izteikt aicinājumus, kas apdraud valsts drošību, būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību vai paust aicinājumu uz karu nav pieļaujama vārda brīvības izpausme, jo tā neatbilst vispārējiem elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības mērķiem – informēt, izglītēt un izklaidēt sabiedrību, kā arī ir pretēji demokrātijas pamatprincipiem. Padomes ieskatā esošajā ģeopolitiskajā situācijā nav sagaidāms, ka nākotnē elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbība varētu krasi mainīties.

Ņemot vērā minēto, Padome secina, ka ir veikusi visus Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktos pienākumus un, pat veicot pārrunas ar programmas “MIR 24” veidotājiem, neizdotos panākt, lai turpmāki pārkāpumi programmā netiktu pieļauti. Padome uzskata, ka ir

nepieļaujama situācija, ka elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos Latvijas teritorijā, īpaši ziņu un informatīvo raidījumu ietvaros, tiek izplatīti tādi aicinājumi, kas apdraud valsts drošību, būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī aicinājumi uz karu un militāra konflikta izraisīšanu, kas jau paši par sevi apdraud Latvijas Republikas un citu valstu suverenitāti un neatkarību. Padome uzsver, ka kaitīgās sekas sabiedrībai radušās jau šo raidījumu demonstrēšanas brīdī un nav iespējams izmērīt, cik liels kaitējums sabiedrībai jau nodarīts, tādēļ nav šaubu, ka ir nepieciešams rīkoties nekavējoties, lai pasargātu auditoriju Latvijā un līdzīgi gadījumi neatkārtotos.

Ņemot vērā visus minētos apstākļus, kā arī atkārtoti uzsverot steidzamības nepieciešamību, Padome izmanto savas Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktās tiesības: *“Šā panta pirmajā daļā minētajā gadījumā Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome var lemt par aizliegumu izplatīt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmu vai audiovizuālo pakalpojumu pēc pieprasījuma, norādot periodu, kurā tas būs spēkā Latvijas teritorijā.”*

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta pirmo un otro daļu, 24.panta ceturto daļu un 26.panta 4., 5. 7.punktu, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

nolemj:

- 1. Aizliegt retranslēt (tajā skaitā izplatīt) programmu “MIR 24” Latvijas teritorijā 5 (piecus) gadus no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.**
- 2. Lēmums stājas spēkā tā paziņošanas brīdī.**
- 3. Par pieņemto lēmumu informēt Krievijas mediju regulatoru un programmas īpašniekus.**

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 188.panta otro daļu šo lēmumu var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, iesniedzot pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā.

Padome nolēmj, ka šī lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību. No Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta izriet, ka Padome attiecīgajā panta daļā noteiktajos izņēmuma gadījumos var ierobežot programmu retranslāciju no citām valstīm. Savā būtībā šāda programmas retranslācijas ierobežošana ir līdzīga Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21. panta otrajā daļā paredzētajai elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbības apturēšanai. Līdzīgi šie juridiskie instrumenti ir tāpēc, ka ārvalsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa, kura programma tiek retranslēta Latvijā, darbību padome nevar apturēt, jo tas atrodas ārvalstī un ir pakļauts nevis Padomes, bet ārvalsts uzraugošajai institūcijai. Tomēr, kā izriet no Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵ panta, tā vietā Padome var ierobežot ārvalsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas retranslāciju Latvijā. Rezultāts abos gadījumos faktiski ir identisks, proti, elektroniskā plašsaziņas līdzekļa veidotā programma nenonāk līdz iespējamajai šīs programmas auditorijai Latvijā. Tā kā retranslācijas ierobežošana savā būtībā ir līdzīga Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.panta otrajā daļā paredzētajam juridiskam instrumentam, kura mērķis ir ietekmēt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbību, t.i., motivēt elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu un veidot savu programmu atbilstoši likuma prasībām, tad arī retranslācijas ierobežošanai ir tāds pats mērķis – motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk veidot savu programmu atbilstoši Latvijas likumam, tajā skaitā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvai.

Tā kā minēto apsvērumu dēļ retranslācijas ierobežošanai ir jākalpo kā elektronisko plašsaziņas līdzekli motivējošam instrumentam, tad šāda juridiskā instrumenta piemērošanas gadījumā retranslācijas ierobežošanai būtu jādarbojas neatkarīgi no tā, vai lēmums par retranslācijas ierobežošanu tiek pārsūdzēts. Tikai

tādā gadījumā tiks panākts mērķis, ka retranslācijas ierobežošana motivē ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot Latvijas likumu. Pretējā gadījumā, t.i., ja lēmuma par retranslācijas ierobežošanu darbība tiktu apturēta lēmuma pārsūdzēšanas rezultātā, lēmums par retranslācijas ierobežošanu faktiski vairs nespētu pildīt savu uzdevumu motivēt likumu pārkāpušo elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu. Savukārt pēc, iespējams, vairākiem gadiem, kad beigtos tiesvedība strīdā par lēmumu, ar kuru būtu ierobežota retranslācija, apstākļi varētu būt mainījušies, un tāpēc lēmums par retranslācijas ierobežošanu faktiski varētu vairs nespēt pildīt savu uzdevumu motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli ieverot Latvijas likumu.

Padome uzsver, ka šādā gadījumā, kad retranslācijas ierobežošanas mērķis jeb šāda lēmuma uzdevums ir motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot Latvijas likumu, ir svarīgi, ka retranslācijas ierobežošana kā likuma neievērošanas negatīvās sekas iestājas pēc iespējas ātrāk pēc likuma neievērošanas gadījumiem. Tikai šādā gadījumā retranslācijas ierobežošanai varētu būt vislielākā motivējošā ietekme uz ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli. Turpretim gadījumā, ja retranslācijas ierobežošana stātos spēkā tikai pēc vairākiem gadiem, kad varētu beigties tiesvedībā jautājumā par retranslācijas ierobežošanas tiesiskumu, retranslācijas ierobežošana kā likuma neievērošanas negatīvās sekas laika ziņā būtu attālinātas no likuma neievērošanas notikuma. Padome uzskata, ka tādā gadījumā retranslācijas ierobežošana faktiski varētu nespēt pildīt savu uzdevumu motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu. Turklāt, Padome uzskata, ka lēmumā konstatētie pārkāpumi ir tik smagi, ka pārsūdzība nedrīkstētu apturēt retranslāciju ierobežojošā lēmuma darbību, jo pārkāpumu smaguma dēļ, ir svarīgi, ka ārvalsts elektroniskais plašsaziņas līdzeklis pēc iespējas ātrāk un lielākā mērā kļūtu motivēts turpmāk ievērot Latvijas likumu.

Ievērojot minēto, Padome nosaka, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas 2.punktu šā lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

Padomes priekšsēdētājs

Ivars Āboliņš

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU